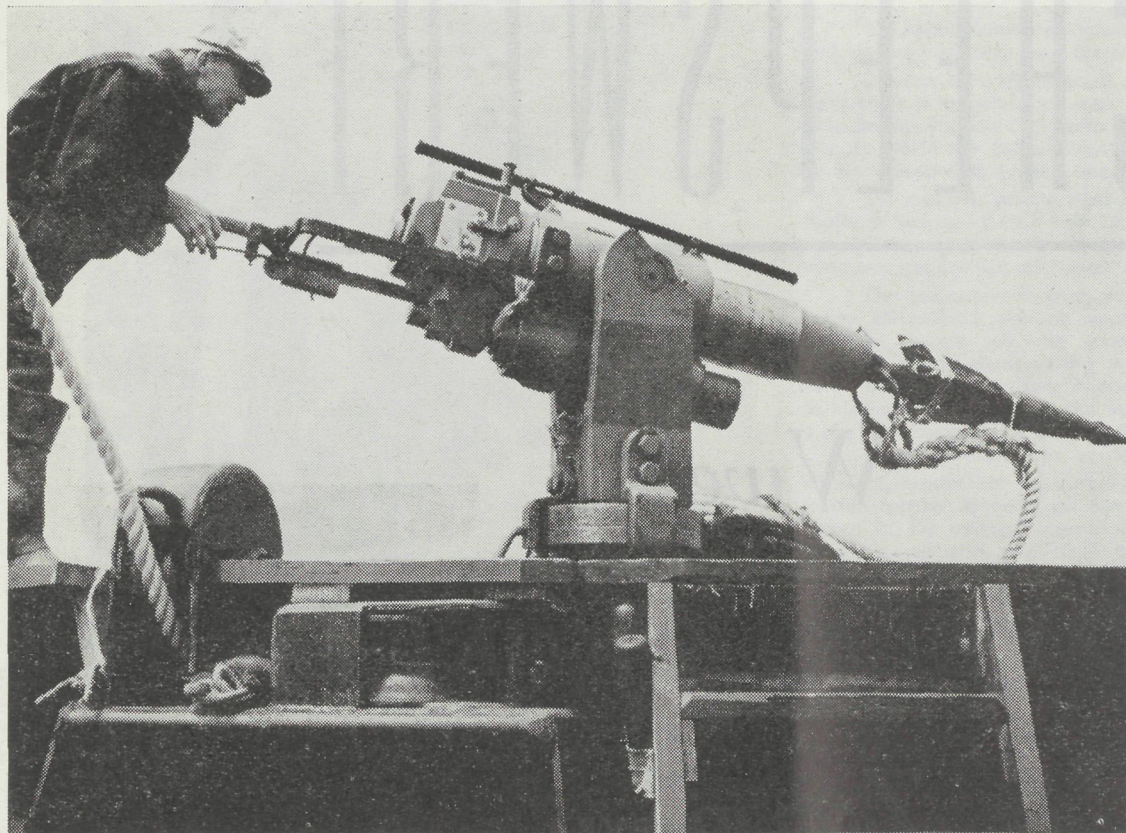

Zijn de walvisvangers te doeltreffend geworden?

De kreet
"thar she blows",
zal weldra niet
meer gehoord
worden, als men
de walvissen
verder op de-
zelfde intensieve
wijze blijft
vangen

Vanop de Brits-Columbiaanse walvisvanger « Nahminths » werd een walvis gesignaleerd. Ogenblikkelijk richt schutter Erling Nelsen zijn met dynamiet geladen harpoen op het dier, en weldra zal opnieuw een zware strijd losbranden tussen een dodelijk gewonde zeereus en de bemanning van de walvisvaarder. — (b)

(foto F.A.O.)

Te Gloucester, in Engeland kan men op een graf het volgende graf-schrift lezen: «Hier rust James Bartley, de nieuwe Jonas — 1870-1909».

De genaamde Bartley, was inderdaad, tijdens zijn eerste en ook laatste walviskampanje in de zuidpoolgebieden, niet door een walvis natuurlijk, maar door een dodelijk gewonde potvis ingezwolgen. Vijftien uur later werd hij door de vissers van de «Star of the East» teruggevonden in de... maag van het monster. Alhoewel zijn toestand alles behalve gunstig was, was hij toch niet dood. Gedurende meer dan één volle maand was het hem onmogelijk een samenhangend gesprek te voeren, terwijl zijn huid in erge mate was aangetast geworden door de maagzuren van de potvis. Hij bleef evenwel nog gedurende 18 jaar in leven tijdens de welke hij het schoenmakersberoep uitoefende, om tenslotte op 39-jarige leeftijd, omzeggens blind te sterven.

Verscheidene auteurs bevestigen dat dit verhaal bewezen werd door de verscheidene geschiedkundige dokumenten en archieven. Of men het nu gelooft of niet, feit is dat het beroep van walvisvanger steeds zeer gevaarlijk is geweest.

Men kent een twaalfstal soorten walvissen. De blauwe walvis is hedendaags het grootste dier, dat, voor zover men weet, ooit op onze aardoppervlakte heeft geleefd. Ten bewijze hiervan moge wel het feit gelden dat het dier bij de geboorte reeds de respectabele lengte van 7 meter heeft en kan uitgroeien tot een monster van nabij de 30 meter met een gewicht van 135.000 kilogram, en zelfs meer. Dit stemt overeen met ongeveer 30 olifanten of vier brontosaueren, die zoals men weet de grootste voorhistorische gedrochten zijn welke men op aarde kon aantreffen.

De hersenen van de walvis hebben amper vijfmaal het gewicht van deze van de mens, maar het hart alleen weegt daarentegen een halve ton. Sedert de oudheid heeft de mens zich gemeten met deze reuzenwalvis en zijn ietwat kleinere soortgenoten.

In den beginne werd de walvisvangst bedreven in de onmiddellijke wateren nabij de kust. Gewapend met lansen en speren, namen een groot aantal vissers deel aan deze bedrijvigheid, waarbij op het minste teken van de wachtpost, die een walvis signaleerde, in zee gestoken werd, om

na een harde en gevaarlijke strijd de gedode reus op het strand te trekken. Aldaar werd onmiddellijk de olie afgetrokken en in vaten opgeslagen.

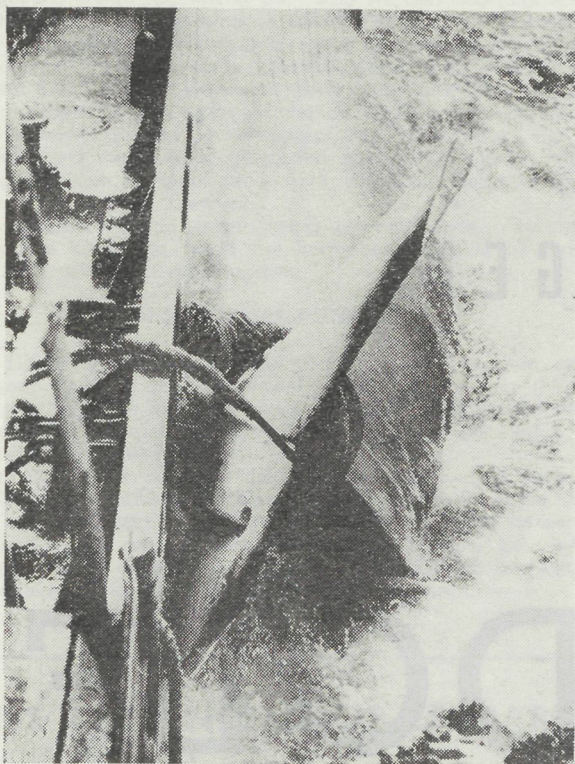
Aldus gingen tijdens de elfde eeuw de Basken tewerk, die in die tijd gekend waren als de best georganiseerde vissers op walvis. Thans, op de technische verbeteringen na, wordt nog steeds dezelfde werkwijze toegepast in de moderne kuststations, die gelegen zijn op de trektocht van de walvis.

Het is pas in de 17de eeuw dat de Baskische visserijbedrijvigheid eerder onproductief werd. Het was dan ook reeds in het begin van de daaropvolgende eeuw dat men plots Nederlandse, Franse en Engelse walvisvangers het roer zag overnemen, met bemanningen van oude Baskische walvisvaarders die werkloos waren gevallen.

Eerst ging men begrijpelijkerwijze jagen op die walvissoorten die het gemakkelijkst te vangen waren, zoals ondermeer de gladde walvissen. Deze dieren zijn niet bijzonder snel, en blijven daarenboven drijven nadat ze gedood zijn. Spoedig evenwel moest men vaststellen dat deze kabeljauwsoort meer en meer zeldzaam werd langsheen de kuststreek zodat men ze moest gaan jagen in verderaf gelegen gebieden. De walvisvaarders die de doortocht van het noord-westen en het noord-oosten zochten om naar China, land van de specerijen, te trekken, vonden geen walvissen meer. Daarentegen vonden zij in de noordelijke Atlantische wateren en ook aan de zuidpool nieuwe walvissoorten, maar ook deze bedroegen weldra nog amper het tiende deel van de vroegere potentie. Maar ook hier werd de walvisvangst weldra weinig productief, zodat een nieuwe aktieverplaatsing diende uitgevoerd, ditmaal naar de noordelijke wateren en het noordelijke gedeelte van de Stille Oeraan.

Naarmate dat de zogenaamde drijvende soorten — d.w.z. drijvend nadat ze gedood waren — zeldzamer werden, werd de walvisvangst steeds meer en meer gevaarlijk. Zo werd ondermeer in het begin van de 19de eeuw een vangstmethode toegepast, die erin bestond van de walvis aan het vaartuig vast te maken vóór hij naar de diepten verdween. Dergelijke methode was er een om de haren ten berge te doen reizen; op het einde van de onverbitterlijke strijd maar terwijl het dier nog leefde, klampte een visser zich vast aan de vin en stak een reusachtig mes door de snuit

van de walvis, terwijl een tweede visser een dikke koord door het gat stak. Een derde man klom hierop op de rug van het dier en doorboorde de rugvin, waarop hij eveneens een koord door het gat stak. Aldus werd de walvis bijgetrokken en langs zij het vaartuig vastgehecht. Wanneer het dier dan, in doodsangst, hevig met de staart ging slaan, dienden de vissers hun hachje te redden door in zee te springen.

Deze walvis werd gevangen tijdens de Britse walviskampanje in de zuidpoolwateren. Het dier, dat 19 meter lang was en 90.000 kg woog, wordt bij middel van een dikke kabel doorheen de staart en de rugvin aan het vaartuig vastgemaakt. — (b) (foto Ross Cockerill)

Als men dan de walvis ging achtervolgen tot in de zuidpoolwateren, gingen de Amerikanen zich aldaar de eerste plaats toeëigenen. De Amerikaanse walvisvloot kende een hoogtepunt omstreeks de helft van de vorige eeuw. Inderdaad omvatte deze vloot in 1846 niet minder dan 736 eenheden, waarvan de kampanjes van twee tot vijf jaar duurden. In deze industrie waren niet minder dan 50.000 man tewerkgesteld. Hier werd voornamelijk jacht gemaakt op de potvis, aldus genaamd naar een zekere witte substantie die gelegen was in de kop, tegenaan de afgeknotte snuit van het dier.

Met deze materie kon men ondermeer kaarsen van zeer hoogstaande kwaliteit vervaardigen, terwijl het tevens een uitstekend smeermiddel was voor de stoommachines die in die tijd de industrie een ware revolutie deden ondergaan. Tenslotte was de olie van de potvis van betere hoedanigheid dan deze van de andere walvissoorten. Zo werd er in 1860 tot 582 dollar per ton betaald.

Ook werd de potvis gevangen voor de grijze amber. Dit is, zoals men weet een andere vetachtige substantie waarvan de kleur bruin, zwart of wit-grijs kan zijn, verwekt door een darmstolling van de potvis. Tot in 1950 werd deze grijze amber nog verkocht tegen prijzen die gingen van 8,50 tot 12 dollar per ons, hetzij ongeveer een derde van de prijs voor goud. Dit produkt werd ondermeer aangewend als fixeermiddel in de parfumerie.

DE LEGENDEN ONTWIKKELEN ZICH...

De jacht op de potvis heeft ook veel stof geleverd voor verhalen. Zo was de «Moby Dick» uit het gelijknamig werk van de beroemde auteur Herman Melville een potvis, terwijl nog vele andere potvissen een voorname plaats gingen innemen in de wereld van de fictie. Zo ondermeer «Timor Tim», of «Don Miguel» in Chili en «Morguan» in Japan.

De potvis is een van de zeldzame walvissoorten waarvan de strot of keelholte, wijd genoeg is om een volwassen mens door te laten. Het is een dergelijke potvis die James Bartley inzwol, en vermoedelijk ook Jonas, dit naar een andere legende. De meeste andere soorten kunnen slechts een gewoon brood doorzwelgen. Zij voeden zich over het algemeen tenandere slechts met kleine levende wezens, zoals ondermeer plankton of garnalen ter grootte van een lucifer.

Het is door de jacht op de potvis dat de walvisvaarders een nieuwe school gladde walvissen ontdekten in de zuidpoolwateren. Deze gladde walvis heeft geen tanden; zij filtert het voedsel bij middel van een baard, die een lengte van vaak twee meter kan bereiken.

Gedurende de laatste jaren van de 19de eeuw werden deze baarden of baleinen verkocht tegen 5 dollar per halve kilogram. Deze werden dan hoofdzakelijk aangewend voor hetgeen men in onze taal «corsetbaleinen» ging noemen, en ook voor het vervaardigen van crinoline. Gezien hun hoofd aldus op prijs werd gesteld, gingen ook de gladde walvissen weldra verdwijnen, tot zelfs in de meest recent ontdekte koncentraties in de noordelijke gebieden van de Stille Oceaan en de Bering Zee.

De ontdekking van petroleum in Pensylvanie, en de snelle ontwikkeling van deze industrie, lagen dan ook aan de basis van een snelle daling van de walvisolie.

DE WALVIS DIENT BESCHERMD TE WORDEN...

Niettegenstaande de voortdurende vooruitgang welke geboekt wordt, kent de walvisvangst een nieuwe crisis.

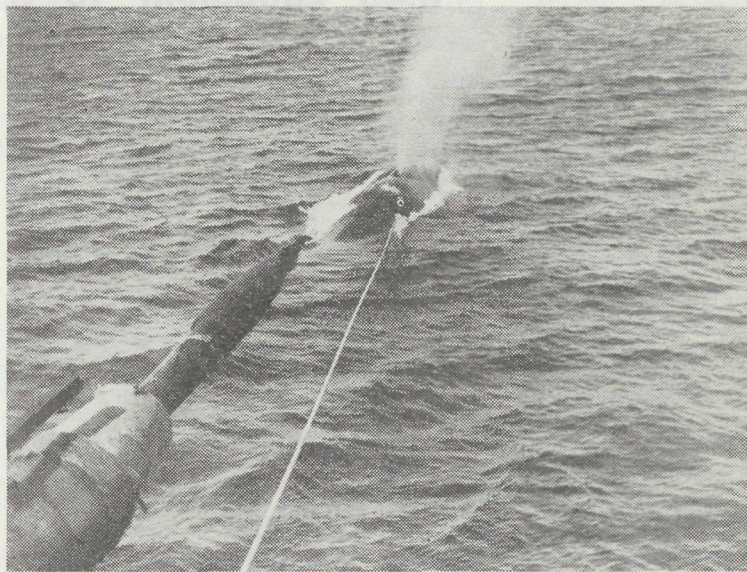
Tijdens een conferentie welke in juli 1963 te Londen plaatsgreep werd door drie geleerden een verslag voorgelegd aan de vijftiende jaarlijkse sessie van de Internationale Kommissie voor de Walvisvangst. In dit rapport wordt tot besluit vermeld dat de potentie van de zuidelijke gebieden onderhevig is aan een voortdurende en verontrustende daling.

Dit rapport, waarvan de heer S.J. Holt, hoofd van de onder-afdeling biologie van de F.A.O. één der auteurs was, steunde zich hierbij op de biologische gegevens van de walvissoorten en de statistieken van de vangsten gedurende de laatste dertig jaren.

De geleerden en deskundigen waren zelfs voorstander van een volledige stopzetting van de vangst van bepaalde walvissoorten, zoals de blauwe walvis en de potvis gedurende een «zeer groot aantal jaren». Deze aanbeveling werd tenandere geratificeerd door de ledenstaten van de Kommissie. Niettemin werd een uitzondering gemaakt voor de kleine blauwe walvis, die volgens niet vaststaande gegevens, een soort is die zich beperkt tot de noordelijke gebieden van de Atlantische Oceaan.

De geleerden zijn verder van oordeel dat, om een optimaal en konstant rendement te verzekeren, de vangsten van de blauwe walvis zouden moeten beperkt blijven tot 5.000 stuks, hetgeen het aktueel maximum is. De vertegenwoordigers van de 18 lidstaten van de Kommissie zetten in verband met deze globale beperking de meest uiteenlopende gedachten voorop. Sedert 1957 was het contingent vastgelegd op een maximum van 15.000 blauwe walvissen.

Uiteindelijk kwam het vorig jaar te Londen tot een akkoord, waarbij beslist werd dat het aantal zou beperkt worden tot 10.000 blauwe walvissen; nochtans zou de kampanje op de potvis 16.000 stuks mogen omvatten voor de kampanje 1963-1964.

Een geharponeerde walvis tijdens de Britse kampanje in de zuidpoolgebieden. Zwaar gekwetst spuit het dier het water in de hoogte terwijl reeds een tweede harpoen gericht wordt en op het meest gunstige ogenblik zal neerploffen in het reusachtige dier. — (b) (foto Ross Cockerill)

EEN OPROEP VAN DE F.A.O.

Drie maanden vóór het openstellen van de walviskampanje kwam er een protest van de heer B.R. Sen, algemeen directeur van de F.A.O., tegen de beslissing van de Kommissie. In een schrijven, gericht aan de sekretaris van vernoemd organisme, liet de heer Sen uitschijnen dat deze vermindering nog ontoereikend is, teneinde de instandhouding van de walvissoorten te verzekeren. Hij vroeg de sekretaris dan ook de lidstaten te verzoeken «een vrijwillige beperking te aanvaarden van de aanstaande kampanje in de zuidpoolgebieden en het contingent te beperken tot 5.000 stuks.

De walviskampanje duurde van 12 december '63 tot 7 april '64 en was gekenmerkt door een geringe daling van hetgeen men noemt «de vangstinspanning»; Groot-Brittannië had zich teruggetrokken, en enkel Japan, Rusland, Noorwegen en Nederland stuurden expeditie naar de zuidelijke wateren. Volgens de voorlopige statistieken welke uitgegeven werden door het «Internationaal Statistiekbureau voor de Walvisvangst» en de gegevens welke regelmatig per radio werden doorgegeven vanaf de visgronden, zou de totale produktie zowat 14.000 stuks bedragen hebben.

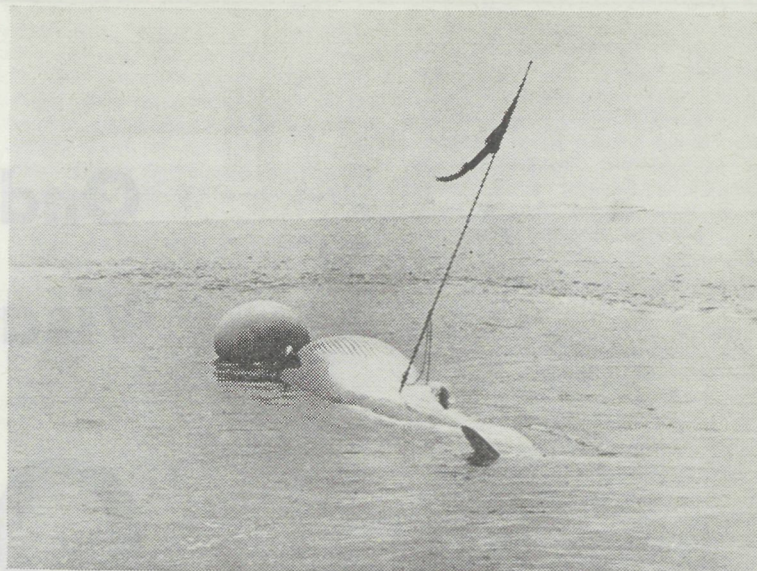
Dit cijfer stemt wonderwel overeen met de vooruitzichten van de geleerden. Steeds volgens de vernoemde statistiekendiensten, zouden er in het totaal 8.413 blauwe walvissen gevangen zijn in de zuidpoolwateren, hetgeen in andere termen betekent dat dit cijfer nog merkkelijk onder het door de kommissie aanvaarde contingent van 10.000 stuks ligt. Niettemin werden de cijfers welke door geleerden opgegeven werden met het oog op een optimaal en constant rendement, merkkelijk overschreden, in verhouding met de huidige reserves.

Niettegenstaande de vermindering van een derde in vergelijking met de voorgaande kampanje, heeft het contingent niet de gewenste beperkende invloed gehad op de vangsten.

NOG ANDERE PROBLEMEN...

Er zijn evenwel nog andere problemen die zich in een akkuut daglicht gaan stellen: zelfs al moest de kontingentering minder streng zijn loopt men thans de kans dat de vissers uit de zuidpoolgebieden zouden overschakelen op de potvisjacht, voor dewelke tot op heden nog geen kontingentering werd vastgelegd.

Het is dan ook duidelijk dat de walvisbedrijvende staten enkel de reserves kunnen beschermen door een gemeenschappelijke inspanning, gesteund op een kollektief begrip, om de kontingentering tot een minimum te herleiden. Aldus zal een dier, dat thans met volledige uitroeiing bedreigd wordt, en die doorheen de jaren een zo voorname rol heeft gespeeld in de geschiedenis, kunnen instand gehouden worden. — B

Het einde van een ongelijke strijd tussen het dier en de mens. Bij middel van samengeperste lucht wordt het gedode dier drijvend gehouden, terwijl een vlag, ter erkenning in het lichaam geplant wordt. Ondertussen is de walvisvaarder reeds op nieuw buit aan het uitzien. — (b)

(foto Ross Cockerill)

FRANSE VISHANDELAARS EENPARIG :

Geen handelsproblemen, slechts een produktieprobleem

Tijdens de B.I.P.-dagen te Lorient, is zowat mogelijkheid geweest voor kontakten tussen alle groepen die iets gemeens hebben met de visserij. In dit kader werd ook een studiedag gepland voor de winkeliers, initiatief dat op een enorme belangstelling mag terugzien.

Als eerste spreker was er dhr Marcilly, voorzitter van de Federatie der vishandelaars, die het thema «bevroren vis» aansneed.

Heel dikwijls, aldus spreker, werd de vraag «voor of tegen» aan de Federatie voorgelegd. Persoonlijk is hij de mening toegegaan dat het antwoord nagenoeg bij allen positief is en dat bevroren vis het komplement is van de verse. Anderzijds, indien men goede en ruime vangsten wenst, moeten de schepen steeds verder gaan. En juist met het oog hierop moeten de schepen uitgerust zijn met een frigo-tunnel, die de eerste vangsten invriest en slechts de trekken van de laatste dagen als vers houdt. De verkoop van bevroren vis brengt echter zekere moeilijkheden met zich, voornamelijk dan op technisch gebied. Een vishandelaar moet elke afwijking vermijden in de schakel van het koel houden. Indien hij bijvoorbeeld beschikt over een diepvriesinstelling — 18°, dan zal hij zich ook een wagen moeten aanschaffen, die tijdens de lange afstanden, de koopwaar in dezelfde temperatuur kan houden. Het komt

er dus op neer dat een handelaar die zich grote inspanningen wil getroosten om een opgedreven diepvriesinstelling te bezitten, zich ook voor andere hoge kosten gesteld ziet.

Het is een zaak die niet van belang ontbloomt is en die aan het ministerie van Financies zal voorgelegd worden. Stappen hieromtrent werden inmiddels reeds gedaan.

Verder handelde dhr Marcilly ook over het dekreet dat het beroep moet beschermen en had hij het ook over de propagandamiddelen en de beroepsvorming. Met volgende woorden besloot hij zijn uitzetting: Ik hoop nieuwe gedachten naar voor gebracht te hebben waaruit eensdaags een lichtpunt zal komen. Indien deze discussies degelijk en uitvoerbaar zijn, zullen we kunnen getuige zijn van een nieuwe wending in de kommercialisatie.

DE « F.E.O. » EN DE VISSERIJNIJVERHEID

Tijdens de tiendaagse te Lorient was eveneens tijd en belangstelling voor de nevenprodukten. Hier was het de beurt aan dhr Jaubert, techniek bij de «Fishmeal Exporters Organization» die in korte woorden een overzicht gaf over het gebruik van vismeel in de voornaamste landen. De wereldproduktie bereikte in 1963 2.800.000 ton, met hierbij de voornaamste landen:

Landen	Produktie	Uitvoer	Nationaal verbruik
Peru	1.159.200	1.169.700(1)	38.700(1)
Zuid-Afrika	238.000	198.800	26.400
Noorwegen	132.100	104.000	28.100
Chili	90.400	86.800	13.000
IJsland	87.190	99.000	4.100
Angola	31.400	30.000	600
Marokko	21.000	19.000	2.000

(1) Het verschil in cijfers duidt op de jaarlijkse stockage.

Twee andere landen, alhoewel niet aangesloten bij de F.E.O., zijn toch in verbinding met de associatie en verstreken elkaar inlichtingen. Het F.E.O. centraliseert alle informaties inzake techniek, statistieken en economische aspecten en ventileert die dan op zijn beurt aan de ledenstaten voor hun persoonlijk gebruik.

Op die manier werd het F.E.O. met een belangrijke opdracht belast, namelijk het navorsen van de biologische waarde van proteïne en de studie van een land — Griekenland — om de akteuele staat te kennen van haar produktie van samengestelde voedingswaren en het toekomstig verloop hieraan.

Het dient aangestipt dat het F.E.O. geen handelssektor heeft en zich nooit belast met de verkoop van vismeel. Ook zal ze er zich van onthouden dit of dat merk of titel aan te prijzen en heeft ze slechts oog voor vismeel in het algemeen zonder onderscheid.

Hedendaags wordt vismeel slechts gebezigd in voeder voor dieren: koeien, zwijnen en voornamelijk pluimvee. Het F.E.O., in samenwerking met het F.A.O. te Ro-

me en de Internationale Associatie van de vismeelvoortbrengers streeft er naar een studie om dit vismeel te promoveren tot aanwending in het menselijk voedsel, voornamelijk dan in die landen waar hongersnood heerst.

Spreker betreunde het feit dat vismeel onder de benaming «neven-produkt van de visserij-industrie» valt, term die in de geest van het publiek de idee oproept van minderwaardigheid, wat het in feite niet is.

Vismeeel wordt weinig aangewend in Frankrijk. Dit wordt eerst goed duidelijk bij vergelijking van de produktie met Peru: 80.000 ton tegen 1.159.000 ton.

Nochtans is de fabrikatie van vismeel niet zonder belang, want ze verzekert de vissers, in geval van grote vangsten, toch een zekere afname. In plaats van die vis die op de markt geen afnemer zal vinden, terug in zee te werpen, zou het voor hen van groter nut zijn zich hiermee te wenden naar de vismeelnijverheden.

Tot daar dhr M. Jaubert van het F.E.O. — F